

"LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA A LES ILLES BALEARS: ESTAT DE LA QÜESTIÓ."

Sessió a càrrec de Rosa Calafat (Universitat de les Illes Balears) (30-V-2001)

Rosa Calafat prepara futurs mestres i filòlegs a la UIB. Es dedica a la (socio)lingüística. El 1993 es doctora amb un estudi sobre "el projecte glotofàgic borbònic". Aculturació, interferència lingüística, destrucció dels mites en les societats subordinades, llengua i poder, són alguns dels temes publicats a diferents revistes i llibres especialitzats: *La llengua catalana al segle XVIII*. Barcelona, Quaderns Crema, 1995: 359-385. És coautora dels llibres: *La Pervivència del Rei En Jaume*, 1992; *Ecologia Lingüística*, 1998. I autora dels llibres: *Sabotatge a la llengua catalana. Les armes legals contra el món català. Mallorca segles XVIII-XX*, 1999; *Sociolingüística*, 1999.

S'analitzaren les darreres disposicions lingüístiques a través de la premsa, els llibres de text i la propaganda política. Ho férem en base al dilema que formulen els mecanismes de poder: per una banda, el Govern il·lenc demana, en matèria lingüística, ajut a la societat civil ("Diari de Balears", 11 de maig del 2001); i d'altra banda, el Govern Aznar qüestiona la legalitat de la llei de comerç per a l'ús del català a les illes Balears ("Diari de Balears", 27 d'abril del 2001). Quin grau de simbolització reben els membres de la CL catalana a les illes per tal de ser capaços de mantenir una lleialtat lingüística conscient i explícita envers el català, tal i com el govern demana? I quin grau d'adhesió i de compliment a la norma lingüística tenen actualment els ajuntaments de Mallorca?

La paradoxa de la normalització lingüística als Països Catalans és que les lleis demanen la força de la societat civil (divendres dia 11 de maig del 2001 el *Diari de Balears* titula, "El Govern dona màxima prioritat al pla d'emergència pel català. El projecte serà presentat aviat a les entitats civils en demanda de col·laboració [...] El Govern balear demanarà la col·laboració de tota la societat per dur endavant aquest Pla ambiciós"), mentre que alhora els mecanismes de socialització no garanteixen la culturalització en català. Miquel Serra, director del *Diari de Balears*, el proppassat mes de maig (declaracions a *El Temps*, 882) situa amb claredat la qüestió, en denunciar la manca d'espai per al pensament català: "Vull dir que qualsevol diari en espanyol té al seu abast, indistintament de l'àmbit geogràfic en el qual actua, una gran quantitat d'informació a través de les agències, mentre que nosaltres no disposem d'una agència pròpia, nostra, vull dir del nostre àmbit cultural i lingüístic, amb la nostra visió del món, que ens informi del que passa a Madrid, a Barcelona, a Palma o a la ciutat de Nova York".

Vint anys i busques de normalització no han sabut —volgut(?)— crear un espai català¹, capaç de vertebrar el territori: "Respecte del satèl·lit i el cable la situació és ben curiosa: no hi

... —

1. "El problema que tenim ara mateix no és el de poder continuar parlant en català, sinó el de poder continuar pensant en la nostra pròpia llengua" (Bastardas 1996: 161-163).

ha iniciativa privada i la pública, Televisió de Catalunya, ha embogit. Tot el que fa de nou en cable o Internet és en castellà. Ha arribat a crear un canal de televisió que es diu Canal Súper3 i que emet exclusivament en castellà" (Partal, 2001: 136).

Cada dia sembla més versemblant el projecte espanyol de fer de Barcelona la segona capital d'Espanya², tot allunyant-la del conjunt català: El Departament de Governació i Relacions Institucionals de la Generalitat de Catalunya ha publicat (febrer del 2001) el manual, "Comunitats catalanes de l'exterior". No fan cap distinció entre el *Centre Català de Còrdoba* i la *Casa Catalana de Mallorca*. Mallorca i Còrdova per a la Generalitat de Catalunya són ben bé el mateix, segons palesa el manual esmentat.

Vint anys de despenalització han generat lleis a mitges i curtes. El *Diari de Balears* de dia 20 d'octubre del 1999 titula, pel que fa a Palma: "Cort incompleix el reglament intern en matèria de normalització lingüística. Urbanisme és el departament de l'Ajuntament que fa més texts en castellà".

D'altra banda, les lleis dels governs autònoms(?) catalans depenen del criteri de l'Estat. El 27 d'abril del 2001 el *Diari de Balears* informa del fet que, "El Govern Aznar qüestiona la legalitat de la llei de comerç per a l'ús del català. Manté que segons la Constitució el deure de coneixement és exclusiu del castellà".

El 2 de febrer del 2001 el BOPIB (Butlletí Oficial del Parlament de les Illes Balears) publica l'aprovació del Projecte de llei d'ordenació de l'activitat comercial a les Illes Balears. L'article 8 d'aquest text regula els "Drets lingüístics dels consumidors³", i delega la responsabilitat de l'ús social del català als usuaris. Talment com ho fa la llei 1/1998 de 7 de gener de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

L'escola, les lleis, la propaganda política són forces extralingüístiques que "dirigeixen" la simbolització del Parlant. Actualment els mecanismes de socialització catalans no són endocèntrics: "Sembla que comença a prescindir-se de la marca de PPCC en actes polítics d'abast nacional (...) Si en democràcia es guanya convencent la ciutadania que voti un determinat programa, un determinat partit —un determinat producte—, és tècnicament impossible de convèncer-la que voti —que compri— un producte, un programa, etiquetat amb unes sigles que la immensa majoria de votants, de compradors, no sap què vol dir —ni tan sols aproximadament" (Barnils, *El Temps* 833).

2. Dia 18 de juny el programa "Àgora" del canal 33 tractà sobre la situació del català fora de la Catalunya estricta. Els convidats al debat —representants de la Catalunya Nord, de l'Alguer, de la Franja de Ponent, del País Valencià i de les Illes— coincidiren a manifestar la necessitat urgent de Barcelona com a columna vertebral del territori català. Denunciaren la manca de visió de conjunt català que tenen els mecanismes de socialització i de normalització de la Catalunya estricta. El presentador del programa va ser una bona mostra d'aquesta visió esquarterada i limitada del conjunt. Aquest enfocament és també present als llibres de text —com a mecanismes de socialització—. El llibre "Coneixement del medi social i cultural 5. Cicle superior 1r. Projecte Mediterrani" que l'editorial Santillana fa per al Principat de Catalunya, en parlar del límit lingüístic del català no hi inclou les Illes Balears.

3. Article 8:

1. En els establiments regulats en aquesta llei, els consumidors tenen dret a ser atesos en alguna de les llengües oficials de les Illes Balears, i no podran ser discriminats o atesos incorrectament per raó de la llengua oficial que emprin.
2. En els establiments al detall explotats per empreses que disposen d'una plantilla laboral de més de cinc treballadors, els consumidors tenen el dret de ser atesos en la llengua oficial de les Illes Balears que escullin".

Des del setembre del 2000 les Illes tenen un Decret d'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, de l'educació primària i de l'educació secundària obligatòria. Aquest Decret estableix que la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és la llengua de l'ensenyament; emperò, hi afegeix que, "En qualsevol cas, s'han de respectar els drets lingüístics individuals, d'acord amb la legislació vigent i el que s'estableix en el projecte lingüístic de centre⁴". Garantim així la integració dels nouvinguts? Dia 4 de setembre del 2000 el *Diari de Balears* titula: "Les escoles balears rebran abans de fi d'any 800 nous alumnes estrangers". I fa un any i busques el mateix diari informava que "un 26 per cent d'alumnes dels centres concertats només estudiaven en castellà. Aquesta xifra és clarament superior a la dels qui cursen els seus estudis en català".

El Decret d'ensenyament del Pacte de progrés no satisfà el moviment cívic català actiu culturalment. El *Diari de Balears* de dia 6 de febrer del 2001 informa que "més de tres mil signants exigeixen a Antich una educació en català (...) Un decret que assegurí que l'ensenyament a tots els nivells i a tots els centres de les Illes Balears es vehiculi íntegrament en català i que tenguí en compte la realitat cultural —geogràfica, històrica, literària, etc— de totes les terres de parla catalana (...) Es considera imprescindible normalitzar l'ensenyament de les illes Balears amb vista a un futur pròxim i llunyà; i la normalització que sempre han reclamat les forces cíviqües és un ensenyament plenament català. Els signants creuen que ara hi ha una situació favorable per al Govern de Progrés".

L'Obra Cultural Balear a la Diada per la Llengua del 2001 manifesta que "al cap de dos anys, a mitjan legislatura, hem d'exigir al Govern que faci molt més del que ha fet fins ara, perquè amb un pla de xoc i el compliment d'aquest programa no sabem si la llengua se salvarà, però sense la seva adopció segur que no ho farà de cap de les maneres".

CITACIONS BIBLIOGRÀFIQUES:

- BASTARDAS, Joan (1996) *Diàlegs sobre la meravellosa història dels nostres mots*. Barcelona, Edicions 62.
- DDAA (2001) *És possible viure en català?* Barcelona, Angle Editorial.

4. Informació extreta de la nota de premsa que dia 8 de setembre trameté Presidència del Govern als mitjans de comunicació.